

KAS KUR YRA ŽEMĖJE?

ISTORIJOJOS ATLASAS

ŽEMĖLAPIAI, KURIUOSE ATGYJA PASAULIO ISTORIJA

Iš anglų kalbos vertė Mantė Tamulevičienė

BRIEDIS

Vilnius, 2026

Penguin
Random
House

Original Title: **What's Where on Earth? History Atlas**
Copyright © Dorling Kindersley Limited, 2015, 2023
A Penguin Random House Company

Išleido leidykla „Briedis“
Parodų g. 4, LT-04133 Vilnius, Lietuva
www.briedis.lt, info@briedis.lt

© Vertimas iš anglų kalbos, Mantė Tamulevičienė, 2026
© Leidykla „Briedis“, 2026

Redaktorė Renata Levickienė
Korektorė Rita Škutienė
Maketuotoja Indrė Salanginaite

Šį kūrinių draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esantį bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*.

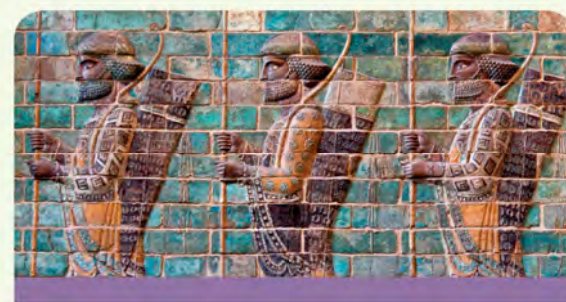
ISBN 978-609-494-268-6

Spausdinta Slovakijoje (TBB)
BN: 149797/07

www.dk.com

TURINYS

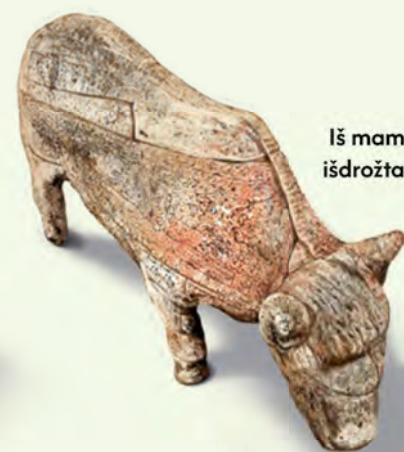

Senovės pasaulis

Senieji laikai	6
Iš Afrikos	8
Lėdynmetis	10
Urvų menas	12
Pirmieji ūkininkai	14
Megalitai	16
Pirmieji miestai	18
Rašto ištakos	20
Faraonų kraštas	22
Bronzos amžius	24
Senosios Amerikos žemynų civilizacijos	26
Senovės Graikija	28
Persijos imperija	30
Aleksandras Didysis	32
Didžioji kinų siena	34
Roma ir Hanibalas	36
Romos imperija	38
Biblinės istorijos	40
Ramiojo vandenyno naujakuriai	42
Senovės pasaulio stebuklai	44
Senovės išradimai	46

Žmogaus-liūto figūrėlė iš mamuto kaulo

Iš mamuto ilties išdrožtas bizonas

Viduramžių pasaulis

Viduramžiai	50
Šilko kelias	52
Vikingai	54
Kinijos aukso amžius	56
Pilys	58
Kryžiaus žygiai	60
Mongolų amžius	62
Juodoji mirtis	64
Kinijos lobių laivynas	66
Didžiosios Afrikos karalystės	68
Amerikos žemynai XV a.	70
Viduramžių išradimai	72

Kinų vienuolis
Siuandzangas

Modernusis pasaulis

Naujieji amžiai	76
Didieji geografiniai atradimai	78
Konkistadorai	80
Didieji maisto mainai	82
Reformacija	84
Karibų piratai	86
Kolonijinė Amerika	88
Vergija	90
JAV nepriklausomybės karas	92
Tremtis į Australiją	94
Prancūzijos revoliucija	96
Napoleonas	98
Laisva Pietų Amerika	100
Darvino kelionė	102
Pramonės revoliucija	104
Revoliucijų metai	106
Laukiniai Vakarai	108
Aukso karštinės	110
JAV pilietinis karas	112
Japonijos atsivėrimas	114
Garo amžius	116
Europos imperijos	118
Šiuolaikiniai išradimai	120

Čarlzo Darvino atrasta
plėšriablakė

XX–XXI a.

Po 1900-ųjų	124
Lenktynės Pietų ašigalio link	126
Pirmasis pasaulinis karas	128
Rusijos revoliucija	130
Skrydžio istorija	132
Didžioji depresija	134
Ilgasis žygis Kinijoje	136
Antrasis pasaulinis karas	138
Rytų frontas	140
D diena	142
Gandis ir Indijos nepriklausomybė	144
Šaltasis karas	146
Kosmoso amžius	148
Nusileidimai Mėnulyje	150
Internetas	152
Kinijos iškilimas	154
Rodyklė	156
Padėka	160

Erdvėlavis

Mongolfjė karšto
oro balionas

Viduržemio jūra

Rozetos akmuo

Akmens luitas su įrašais trimis skirtingomis rašmenų sistemomis, XIX a. padėjęs iššifruoti hieroglifus.

Cheopso piramidė

Vienas iš Septynių pasaulio stebuklų – didžiausia ir seniausia piramidė al Gizoje.

Sfinksas

Prieš 4,5 tūkst. metų pastatyta didžiulė statula, vaizduojanti liūtą žmogaus galva.

Bastet

Deivė katės galva, simbolizavusi javus nokinančią Saulės galią. Žmonės garbino jos statulas Bubastyje.

Memnono kolosas

Viena iš dviejų didžiųjų faraono Amenhotepo III statulų, pastatyta maždaug 1350 m. pr. Kr.

Karnako šventykla

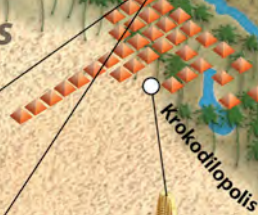
Didžiausias šventyklų kompleksas visame Egipte, iškilęs Vidurinės karalystės laikotarpiu.

Cheopso piramidė

Vienas iš Septynių pasaulio stebuklų – didžiausia ir seniausia piramidė al Gizoje.

Zemutinis Egiptas

Nefertitė

1353–1336 m. pr. Kr. buvo Egipto karalienė, kai jos vyras Echnatonas perkėlė sostinę į Amarną. Nefertitė išgarsino nuostabią ją vaizduojanti skulptūra, dabar saugoma viename Berlyno muziejų.

Aukštutinis Egiptas

Sobekas

Krokodilopolyje žmonės garbino į šią panašias statulas. Šioji vaizduoja Sobeką – upių ir ežerų dievą krokodilo galva.

Totas

Paviano pavidalu vaizduojamas išminties dievas. Jo kulto centras buvo Hermopolyje, žmonės čia garbindavo į šią panašias statulas.

Karalių slėnis

Naujosios karalystės laikotarpiu čia buvo laidojami faraonai. 1922 m. atrastas nepalietas Tutanchamono kapas su išlikusia auksine mumijos kauke.

Narmero plokštė

Dekoruota akmens plokštė, vaizduojanti faraono Narmero pergales. Jis pirmasis suvienijo Egiptą.

„Jei kas nors nori suprasti
**mano didybę, tepasiekia
daugiau už mane.**“

Faraonas Ramzis II, įrašas jo atminimo šventykloje – Ramezėje, XIII a. pr. Kr.

3100–30 m. pr. Kr.

Faraonų kraštas

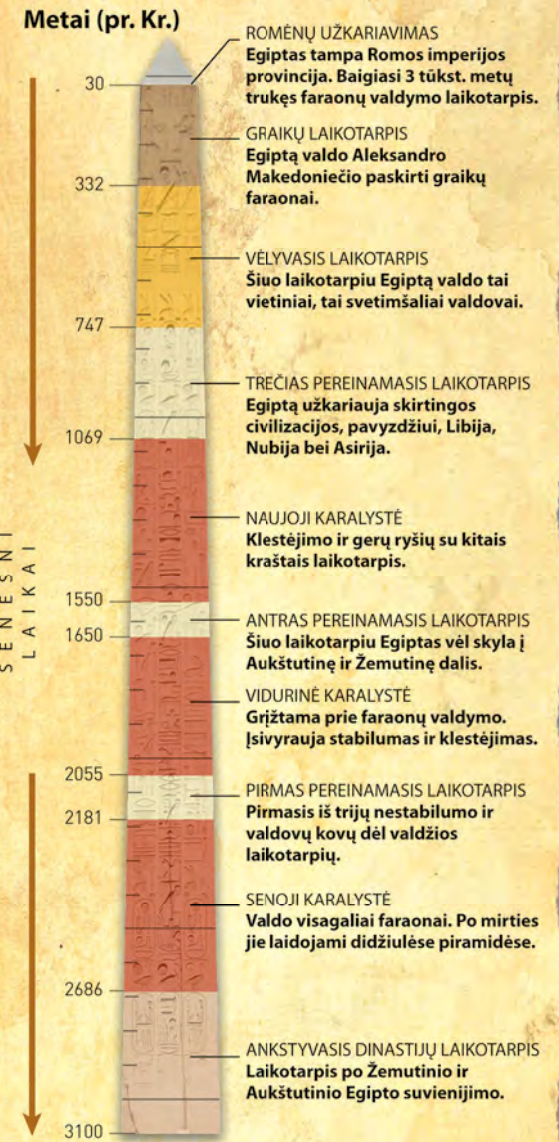
Egiptas buvo įsikūręs siaurame, derlingame, dykumos apsuptame ruože palei Nilo upę. Nilo slėnyje egiptiečiai statė didžiules piramides, milžiniškas šventyklas ir giliai šlaituose įrengtas slaptas kapavietes, kuriose laidojo mirusiųjų mumijas. Faraonai Egiptą valdė daugiau kaip 3 tūkst. metų, maždaug nuo 3100 m. pr. Kr. iki 30 m. pr. Kr., kai Egiptas tapo Romos provincija.

LEGENDA

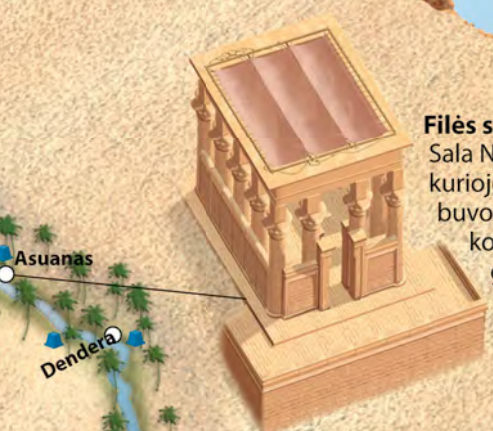
- **Svarbus miestas**
- ◆ **Piramidė**
Faraonų kapavietės. Senosios karalystės laikų piramidės yra netoli Memfio, vėlyvojo laikotarpio – Nubijoje, arba Kuše (dab. Sudanas).
- ▲ **Šventykla**
Egipto dievams ir deivėms skirti šventi monumentai. Šventyklos buvo statomos visuose didžiuosiuose Egipto bei Nubijos miestuose.

3 tūkst. metų istorijos

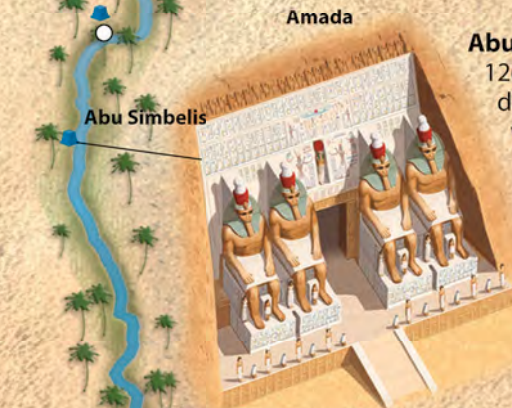
Senovės Egiptas buvo viena didžiųjų pasaulio civilizacijų. Išgyveno daugybę invazijų, bet nustojo egzistuoti 30 m. pr. Kr., kai jį užkariavo Roma.

Raudonoji jūra

Filės sala
Sala Nilo upėje netoli Asuano, kurioje graikų bei romėnų laikais buvo pastatytas šventyklų kompleksas deivei Izidei garbinti.

Abu Simbelis
1264–1244 m. pr. Kr. uolose iškiristos dvi didžiulės šventyklos, skirtos tuo metu valdžiusiam Ramziui II pagerbti.

Nubija (Kušas)

Karalius Taharka
Egipto faraonas ir Nubijos valdovas, šioje skulptūroje vaizduojamas besimeldžiantis sakalo pavidalo egiptiečių dievui, pavertė Nurį savo sostine ir pirmasis čia pasistatydino piramidę.

Merojė
Šiame mieste graikiškuoju Egipto laikotarpiu buvo įsikūrusi Nubijos sostinė. Čia stovi daugiau kaip 200 piramidžių, kuriose įrengtos kapavietės.

AFRIKA

Kairas
Kairas ir Aleksandrija, įsikūrę jūrų ir sausumos prekybos maršrutų pabaigoje, tapo svarbiausiais tarptautinės prekybos centrais.

Bagdadas
Šalia Šilko kelio įsikūrusi islamiškojo pasaulio sostinė buvo prekybos ir mainų židiny.

Šiaurinis kelias
Dar vienas prekybos kelias vedė į šiaurę nuo Kaspijos jūros, Juodosios jūros uostų link.

Markas Polas

Markas Polas buvo garsiausias Šilko kelio keliautojas. Pasakojimai apie XIII a. 24 metus trukusią jo kelionę po Aziją padėjo europiečiams susipažinti su Rytų papročiais ir geografija.

INDIJA

Indijos uostai
Į vakaruose esančias islamiškąsias šalis prekės išplaukdavo iš svarbiausių Indijos vandenyno uostų, pavyzdžiui, Baručo.

Delis
XIII ir XIV a. Delis buvo svarbus prekių bei idėjų mainų tarp Kinijos ir Indijos centras.

200 m. pr.Kr. – 1400 m. Šilko kelias

Nuo Kinijos iki Viduržemio jūros 7000 km driekęsis Šilko kelias buvo vienas ilgiausiai gyvavusių ir svarbiausių pasaulyje prekybos tinklų. Jis padėjo keistis ne tik prekėmis, bet ir idėjomis, įsitikinimais bei kultūra.

Nauji produktai

Kai kurių prekių importas ir eksportas tarp Rytų ir Vakarų Šilko keliu vyko pirmą kartą per visą istoriją.

VAKARAI

Kašgaras

Kašgaras buvo įsikūręs vakariniame Takla Makano dykumos pakraštyje ties kryžkele.

Arkliai

Dunhuangas

Dunhuangas buvo svarbi oazė netoli Šilko kelio išsišakojimo į šiaurinį ir pietinį maršrutus.

Migdolai

Kašgaras
Kupranugariai

Takla Makano dykuma

Gaočangas

Dunhuangas

Tekstilė

Čanganas

Kinijos sostinėje gyveno daugiau žmonių nei bet kuriame kitame pasaulio mieste.

Landžou

Medvilnė

Čanganas

Landžou

Ši persikėlimo per Geltonąją upę vieta buvo viena svarbiausių Šilko kelio šiaurinio maršruto grandžių.

KINIJA

Dramblio kaulas

Keramika

Egzotinės prekės

Dramblio kaulas Šilko keliu iš Kinijos į Vakarų buvo gabenamas jau I a. pr. Kr.

„Nepapasakojau
nė pusės to, ką
mačiau.“

Markas Polas mirties patale, 1324 m.

LEGENDA

Šilko kelias buvo vienas svarbiausių prekybos maršrutų visame pasaulyje nuo III a. pr. Kr. iki XIV amžiaus. Šiame žemėlapyje vaizduojamas Šilko kelias 1200 metais.

○ Miestelis arba miestas

— Pagrindiniai keliai

— Alternatyvūs keliai

— Jūrų keliai

🐪 Mainytos prekės

1776–
1890 m.

Laukiniai Vakarai

1776 m. Jungtines Valstijas sudarė tik trylika kolonijų rytinėje pakrantėje. Laukiniai Vakarai buvo didžiuliai, nepažinti plotai vakaruose. Daugelis amerikiečių manė, kad ištyrinėti ir apgyventi šiuos plotus yra jų pareiga, kurią vadino „akivaizdžia lemtimi“.

Tūkstančiai migrantų leidosi į varginančią kelionę per visą šalį, susidurdami su čia jau gyvenančiomis vietinėmis Amerikos tautomis.

Hadsono įlanka

● Jorko prekybos postas

Jorko prekybos postas

Čia buvo Hadsono įlankos bendrovės, kontroliavusios kailių prekybą ir siuntusios traperius tyrinėti naujų teritorijų, būstinė.

Sunki vietinių Amerikos gyventojų padėtis

Amerikiečiams traukiant į Vakarus ieškoti laisvės ir geresnio gyvenimo, vietinių Amerikos gyventojų žemės buvo užgrobtos, jų laisvė atimta, o kultūra beveik visiškai sunaikinta. Karai tarp vietinių gyventojų ir JAV tęsėsi daugiau kaip šimtmetį. Sijų vadas Sėdintis Jautis vadovavo pasipriešinimui tol, kol 1881 m. su visa šeima tapo karo belaisviais.

JAV kavaleristai iš aukšto žvelgia į Sėdintį Jautį ir jo šeimą, 1882 m.

RUPERTO ŽEMĖ
(PRIKLAUSĖ HADSONO ĮLANKOS BENDROVEI),
1870 m.

ŽEMUTINĖ KANADA,
1791 m.

Vunded Ni skerdynės, 1890 m.

Per šį paskutinį svarbų vietinių Amerikos gyventojų ir JAV kariuomenės susidūrimą sijų gentis buvo beveik visiškai sunaikinta.

AUKŠTUTINĖ
KANADA, 1791 m.

PAPILDOMA JAV TERITORIJA,
1783 m.

LUIZIANOS SUTARTIS,
1803 m.

Misisipė

Novu

Sent Džozefas

Independensas

Sent Luisas

Ašarų kelias

1830 m. JAV vyriausybė paskelbė Indėnų iškeldinimo aktą, kuriuo leista prievarta iškeldinti vietinius Amerikos gyventojus iš pietrytinių bei šiaur rytinių teritorijų ir juos apgyvendinti į vakarus nuo Misisipės. Ši kelionė praminta Ašarų keliu.

LEGENDA

● Svarbi vieta

✂ Mūšio laukas

RAUDONOSIOS
UPĖS SUTARTIS,
1818 m.

Teritorija ir metai,
kuriais ji buvo
įkurta

EKSPEDICIJOS

➡ Luiso ir Klarko ekspedicija
Vyriausybės organizuota kelionė šaliai iširti ir kartografuoti, 1803–1804 m.

➡ Paiko ekspedicijos
JAV išsiuntė Zebuloną Paiką ieškoti trijų didžiausių upių ištakų.

PIRMŪJŲ KOLONISTŲ KELIAI

➡ Oregono kelias
Pats pirmas migrantų kelias, kuris tęsėsi 3,2 tūkst. kilometrų.

➡ Kalifornijos kelias
Pagrindinis migrantų kelias, 1849 m. vedęs į aukso karštinės apimtas teritorijas.

➡ Mormonų kelias
Juo keliavo mormonai – religiniai pabėgėliai, ieškantys naujų namų.

PREKYBOS IR PAŠTO KELIAI

➡ Santa Fė kelias
1821 m. atidarytas didysis prekybos kelias. Juo JAV įsiveržė į Meksiką.

➡ Jorko prekybos posto kelias
Prekybos kelias, kuriuo į jūrų uostus dažniausiai keliavo kailių prekybininkai.

Meksikos įlanka

TRYLIKA KOLONIJŲ, 1776 m.

FLORIDOS SUTARTIS,
1819 m.

Tipiai

Indėnų teritorija

Lygumų gentys, pavyzdžiui, pauniai, buvo tarp daugybės perkeltųjų į Indėnų teritoriją (dab. Oklahoma). Savo namuose, Didžiosiose Lygumose, bizonų medžioklės sezonu pauniai gyveno palapinėse, vadinamose tipiais.

Nakitošas

San Antonijus

Į Klondaiką laivu

Kai kurie aukso ieškotojai Klondaiką pasiekė jūrų keliu, o paskui leidosi aukštyn Jukono upe.

Klondaikas, Kanada, 1897–1899 m.

Pasiekti šias aukso kasyklas buvo be galo sunku – aukso ieškotojai varginančiomis sąlygomis keliaudavo šimtus kilometrų kalnais ir upėmis.

Nomas, Aliaska, 1899–1909 m.

Kalifornija, JAV, 1848–1855 m.

Per garsiausią visame pasaulyje aukso karštinę į Kaliforniją atvyko 300 tūkst. aukso ieškotojų, vadintų „keturiasdešimt devintiniais“ (nes didžioji jų dalis atvyko 1849 m.). Gyventojų skaičius šovė į padanges ir galiausiai Kalifornija tapo didžiuliu prekybos, gamybos ir krovinių gabenimo centru.

Ugnies Žemė, Čilė ir Argentina, 1883–1906 m.

Oro Pretas, Brazilija, XVII a. 10 deš. – XVIII a. pabaiga

Atradus auksą, 400 tūkst. portugalų aukso ieškotojų išskubėjo į Portugalijos koloniją Braziliją. Galiausiai valdžiai Lisabonoje teko imtis teisinių priemonių, kad nebeleistų žmonėms emigruoti.

Į Kaliforniją laivu

Varginanti 30 tūkst. kilometrų kelionė laivu iš Niujorko į Kalifornijos aukso kasyklas truko apie šešis mėnesius. Pusė Kalifornijos aukso ieškotojų rinkosi šį kelionės būdą.

Vitvatersrandas, Pietų Afrika, 1886 m.

Pietų Afrikoje atradus auksą, ši šalis iš žemės ūkio krašto virto svarbia aukso gamintoja, buvo įkurtas Johannesburgas.

ŠIAURĖS AMERIKA

PIETŲ AMERIKA

AFRIKA

EUROPA

ATLANTO VANDENYNAS

1690–1899 m.

Aukso karštinės

Nuo XVII a. pabaigos, naujuose regionuose atradus auksą, kildavo aukso karštinė – visuotinė migracija, į kurią leisdavosi tūkstančiai laimės ieškančių žmonių. Kartais aukso karštinė vykdavo didžiuliu mastu ir, augant gyventojų skaičiui bei klestint prekybai, visam regionui atnešdavo ilgalaikę gerovę. Tačiau turtus susikraudavo tik nedidelė dalis laimės ieškotojų.

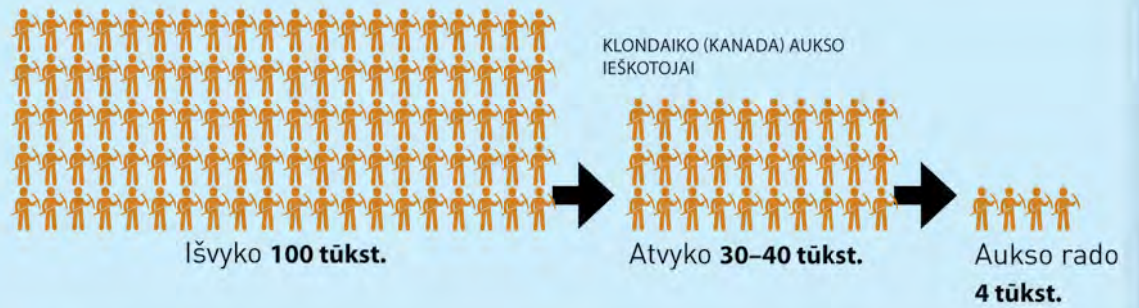
LEGENDA

Piktogramos žymi didžiausią per visą istoriją aukso karštinių vietas.

- Didelė aukso karštinė
- Mažesnė aukso karštinė
- Migracijos kryptis
- Jūrų kelias

Staigus praturtėjimas

Aukso karštinės siejamos su turtais ir sėkme, bet realybė buvo visai kitokia. Aukso ieškotojai leisdavosi į sunkias keliones ir, jei pasiekdavo aukso kasyklas, turėdavo brangiai mokėti už pragyvenimą, o dažnai ir už leidimą ieškoti aukso. Iš daugybės laimės ieškotojų tik nedaugeliui pavykdavo rasti aukso ir dar mažesnei daliai – užsidirbti nors kiek pinigų.

**„Auksas! Auksas!
Auksas Amerikos upėse!“**

Amerikiečių prekeivis ir verslininkas Samjuelis Brananas kursto aukso karštinę, kad paskatintų prekybą, 1848 m.

ARKTIES VANDENYNAS

AZIJA

INDIJOS VANDENYNAS

Viktorija, Australija, 1851 m. – XIX a. 7 deš.
Per pirmąją didelę Australijos aukso karštinę šalies gyventojų skaičius išaugo nuo 430 tūkst. (1851 m.) iki 1,7 mln. (1871 m.).

RAMUSIS VANDENYNAS

Nuo sparčiai suklestėjusios gyvenvietės iki miesto vaiduoklio

Kilus aukso karštinei, šalia įsikūrusios gyvenvietės sparčiai išaugdavo. Karštinei pasibaigus, kai kurie miestai ir toliau klestėjo, bet dalis netrukdavo ištuštėti. Daug tokių miestų vaiduoklių vis dar niūriai primena bandymus praturtėti.

Bodis, Kalifornija

Vakarų Australija, 1885–1894 m.

Daug nedidelių aukso karštinių pritraukė žmonių iš Afrikos, Amerikos, Europos, Kinijos, Indijos, Naujosios Zelandijos bei kasyklų regionų rytinėje Australijos dalyje.

AUSTRALAZIJA

Centrinis Otagas, Naujoji Zelandija, 1861 m.

Nuo 1959 m.
iki dabar

Nusileidimai Mėnulyje

SSRS Mėnulyje jau buvo nuleidusi erdvėlaivį, kai 1961 m. JAV prezidentas Džonas Kenedis paskelbė, kad iki dešimtmečio pabaigos jo šalis pradės vykdyti pilotuojamas misijas į Mėnulį. Ir iš tiesų per šešias 1969–1972 m. įvykdytas „Apollo“ misijas Mėnulio paviršiumi žengė 12 JAV astronautų. Tačiau nuo 1972 m. Mėnulį tyrinėja tik nepilotuojami zondai ir mėnuleigiai.

LEGENDA

Šiame žemėlapyje vaizduojamos 30-ies sėkmingų Mėnulio misijų nusileidimo vietos. Per pirmąsias misijas zondai arba tam tikros raketų pakopos buvo tiesiog sudaužomos į Mėnulio paviršių testuojant raketų tikslumą. Vėliau inžinieriai sukonstravo nepilotuojamus erdvėlaivius (zondus), kurie buvo tupdomi saugiai, arba „minkštai“. Pasibaigus pilotuojamų misijų erai (1969–1972 m.), buvo įvykdyti tik dar trys tokie minkšti nusileidimai: sovietų „Luna 21“ (1973 m.) ir „Luna 24“ (1976 m.) bei kinų „Chang’e 3“ (2013 m.).

Tyčinis zondo sudaužymas Mėnulyje

Minkštas zondo nusileidimas Mėnulyje

Minkštas zondo nusileidimas Mėnulyje ir uolienu pavyzdžių pargabenimas į Žemę

Pilotuojamo erdvėlaivio nusileidimas

„Apollo“ mėnuleigis

Mėnuleigis „Lunochod“

Mėnuleigis „Yutu“

„Chang’e 3“
2013 m. Kinijos misija, kurią vykdant Mėnulyje buvo nuleisti zondas ir mėnuleigis „Yutu“. „Chang’e 3“ tikslas buvo iširti iki 30 m gylyje esančias Mėnulio uolienas.

„Mažas žingsnelis žmogui, bet didžiulis šuolis žmonijai.“

Nilas Armstrongas apie žengimą Mėnulio paviršiumi per „Apollo 11“ misiją, 1969 m.

„Luna 17“

„Luna 17“

Pirmasis erdvėlaivis, į Mėnulį nuskraidinęs mėnuleigį (1970 m.). Šis sovietų mėnuleigis „Lunochod 1“ veikė 322 dienas ir nuvažiavo 10 kilometrų.

„Luna 13“

„Luna 9“

Pirmasis minkštai nusileidęs erdvėlaivis (1965 m.). Šis sovietų erdvėlaivis taip pat atgal į Žemę išsiuntė pirmąsias Mėnulio paviršiaus nuotraukas.

„Luna 9“

„Surveyor 1“

„Surveyor 3“

„Apollo 12“

„Apollo 14“

„Ranger 7“

„Surveyor 1“

Pirmasis minkštai nusileidęs JAV erdvėlaivis (1966 m.). Jis ištyrė Mėnulio paviršiaus temperatūrą ir kietumą, ruošiantis pilotuojamų erdvėlaivių nusileidimams.

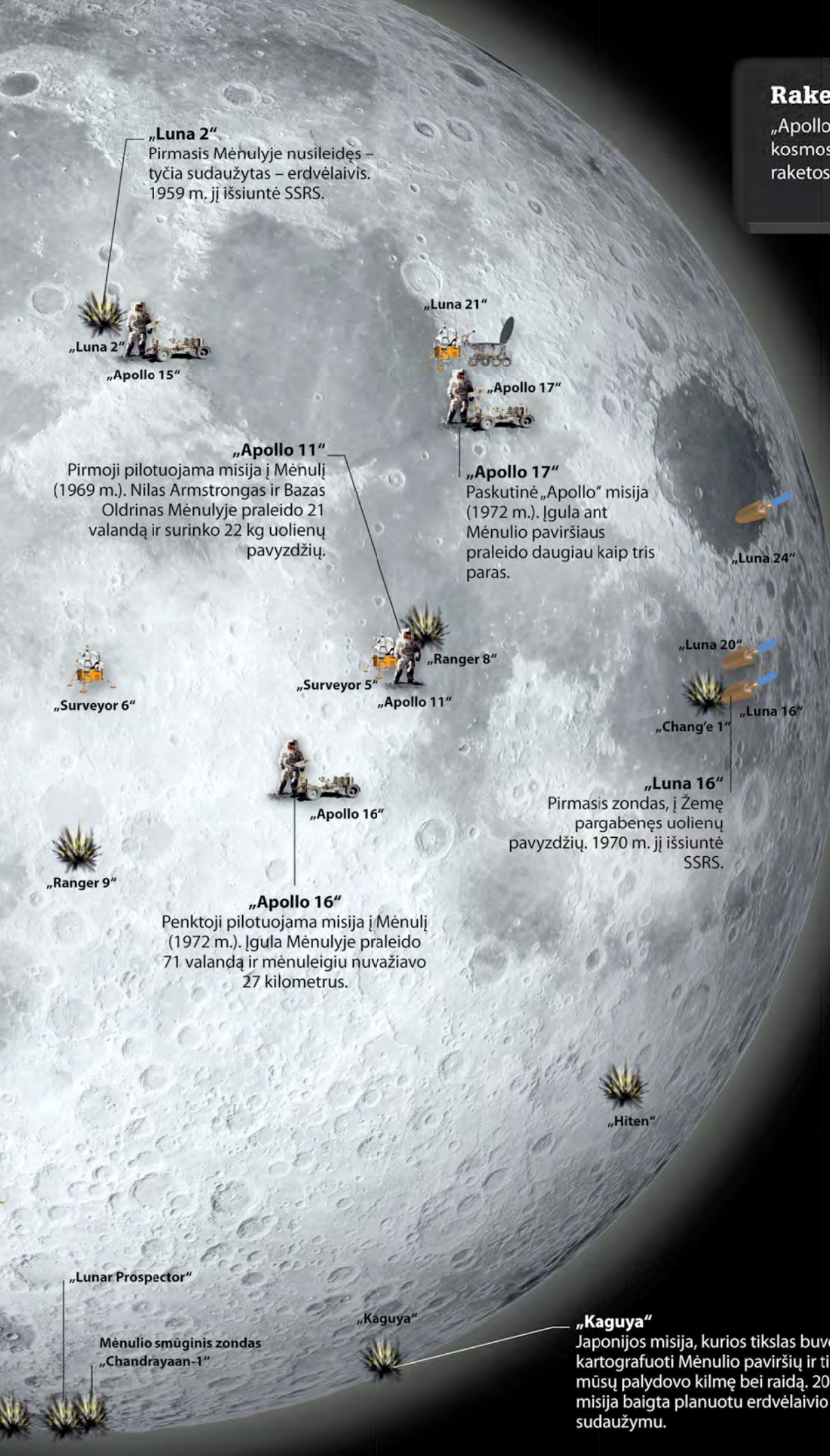
„SMART-1“ (EKA)

„Surveyor 7“

LCROSS

Vienas iš aparatų, tamsiuose kraterių kampeliuose netoli Mėnulio pietų ašigalio ieškojusių sušalusio vandens. JAV jį išsiuntė 2009 metais.

LCROSS

„Luna 2“

Pirmasis Mėnulyje nusileidęs – tyčia sudaužytas – erdvėlaivis. 1959 m. jį išsiuntė SSRS.

„Luna 2“
„Apollo 15“

„Luna 21“

„Apollo 17“

„Apollo 11“

Pirmoji pilotuojama misija į Mėnulį (1969 m.). Nilas Armstrongas ir Bazas Oldrinas Mėnulyje praleido 21 valandą ir surinko 22 kg uolinių pavyzdžių.

„Apollo 17“

Paskutinė „Apollo“ misija (1972 m.). Įgula ant Mėnulio paviršiaus praleido daugiau kaip tris paras.

„Surveyor 6“

„Surveyor 5“ „Ranger 8“

„Apollo 11“

„Luna 20“

„Chang'e 1“

„Luna 16“

„Ranger 9“

„Apollo 16“

„Apollo 16“

Penktoji pilotuojama misija į Mėnulį (1972 m.). Įgula Mėnulyje praleido 71 valandą ir mėnuleigiu nuvažiavo 27 kilometrus.

„Luna 16“
Pirmasis zondas, į Žemę pargabėjęs uolinių pavyzdžių. 1970 m. jį išsiuntė SSRS.

„Hiten“

„Lunar Prospector“

Mėnulio smūginis zondas
„Chandrayaan-1“

„Kaguya“

„Kaguya“

Japonijos misija, kurios tikslas buvo kartografuoti Mėnulio paviršių ir tirti mūsų palydovo kilmę bei raidą. 2007 m. misija baigta planuotu erdvėlaivio sudaužymu.

Raketa „Saturn V“

„Apollo“ astronautai buvo išsviesti į kosmosą didžiausios kada nors sukurtos raketos viršutinėje kūginėje dalyje.

Valdymo modulis

Jame įgula iškeliavo iš Žemės.

Aptarnavimo modulis

Tiekė energiją „Apollo“ erdvėlaiviui.

Nusileidimo modulis

Nusileido Mėnulyje, o vėliau grąžino įgulą į orbitoje likusį valdymo modulį.

Trečioji pakopa

Paleido „Apollo“ erdvėlaivį iš žemosios Žemės orbitos Mėnulio kryptimi, tuomet buvo numesta.

Pakopų jungiamoji dalis

Jungė antrąją ir trečiąją pakopas.

Antroji pakopa

Iškėlė raketą į žemąją Žemės orbitą, tuomet buvo numesta.

Pakopų jungiamoji dalis

Jungė dvi pirmąsias pakopas.

Pirmoji pakopa

Pakėlė raketą nuo Žemės paviršiaus, tuomet buvo numesta.

Žmogus,
1,8 m

„Apollo“ erdvėlaivis, 16,5 m

Raketa „Saturn V“, 111 m